

1889-59

Α Ν Θ Θ Δ Ε Σ Μ Η
ΕΚ ΤΩΝ
ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΤΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΕΛΛ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΩΝ

ΥΠΟ

Γ. ΤΣΑΓΡΗ, γυμνασιάρχου

Δ. ΤΣΕΓΚΟΥ, γυμνασιάρχου

ΕΠ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ, δικηγόρου

ΣΥΛΛΕΓΕΙΣΑ ΕΠΙΠΟΛΑΙΩΣ

ΥΠΟ

ΜΗΝ. Δ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

πρώην βουλοῦ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μὴ εἰδότεν τὴν κατάστασιν τῶν σχολείων

ΕΝ ΚΟΡΙΝΘΩ

1889

Τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας συντάχεν νέον πρόγραμμα κατὰ τὸ 1886, καθ' ὃ ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1888 ἔπρεπε νὰ γίνεταί ἡ διδασκαλία εἰς τὰ γυμνάσια καὶ τὰ σχολεῖα, κατ' ἀκολουθίαν ὥρισε καὶ τὰ τῆς ἱστορίας. Κατὰ τὸ πρόγραμμα, ὀρθότατα καὶ παιδαγωγικώτατα ἐρρυθμίσθησαν τὰ τῆς ἱστορίας· διότι ἐν μὲν τῇ Α' τάξει τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου ὥρισθησαν βίοι ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐν δὲ τῇ Β' σκηνογραφίαι ἐκ τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Ἑλλάδος καὶ βίοι ἐπιφανῶν Ἑλλήνων ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ τῆς ἐπαναστάσεως· ἐν δὲ τῇ Γ' παγκόσμιος ἱστορία, ἐκτενέστερον ὅμως ἡ ἑλληνική· διὰ τῆς τοιαύτης δὲ διατάξεως ἐκανονίσθησαν τὰ τοῦ μαθήματος τούτου ἀναλόγως τῆς ἀντιλήψεως τοῦ παιδός· διότι αἱ βιογραφίαι ἐπιφανῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀγαπηταὶ εἶναι εἰς τοὺς πιδάσ, ἀλλὰ καὶ εὐκόλως συγκρατοῦνται ἀντιλαμβάνομεναι, ἔπειτα καὶ πολὺ τὸ διδακτικὸν ἔχουσι· διότι μορφοῦται ἡ καρδία τῶν παιδῶν καὶ βυθίζεται πρὸς εἰκόνας ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, οὓς ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ παῖς καὶ εὐκόλως κρατῶν ἐν τῇ διανοίᾳ ἀποβλέπει πρὸς αὐτοὺς καὶ παραδειγματίζεται καὶ μορφώνει τὸ ἦθος αὐτοῦ· ἂν μάλιστα καὶ ὁ διδάσκων ἐπιστήσῃ δεόντως τὴν προσοχὴν εἰς ἐξαρσιν τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων. Διὰ δὲ τῶν σκηνογραφῶν περιγράφονται σκηναὶ τὸ μὲν ζωηρὰν ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσαι, τὸ δὲ εἰκόνας τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ δημοσίου βίου ἐπέχουσαι, τὸ δὲ αἰσθήματα ἀγάπης καὶ ἀρσιώσεως πρὸς τὴν πατρίδα ἐμβάλλουσαι, τὸ δὲ αὐταπάρνησιν καὶ τυφλὴν ὑπακοὴν μέχρι θυσίας καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς διδάσκουσαι, τὸ δὲ ἄλλα πολλὰ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, περὶ ἑορτῶν, πανηγύρεων, ἀγώνων κτλ. διὰ τούτων οὐ μόνον τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα καλλιεργοῦνται, ἀλλὰ καὶ ἡ διάνοια ἀναπτύσσεται λαμβάνουσα γνῶσιν καὶ πείραν τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου· ἔπειτα διὰ τῆς προσθήκης βίων ἀνδρῶν ἐπιφανῶν τῆς ἐπαναστά-

σεως παρίσταται ζῶσα καὶ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν τῶν παιδῶν, ἀνδρῶν γενναίων, μετὰ ὑψηλῶν περὶ πατρίδος φρονημάτων, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀπὸ τοῦ λίκνου, ὡς εἶπεῖν, ἀκούει ὁ παῖς ἀπὸ τοῦ πάππου, τῆς μάμμης κτλ. οὕτω δὲ ἐξεγείρεται ἀξιόζηλον παρὰδειγμα καὶ σεμνύνεται ὁ παῖς ἀκούων ὅτι καὶ οἱ οἰκειοὶ του συμμετέσχον τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνων. Οὕτω πάντως ἐσκέπτετο ὁ συντάξας τὸ πρόγραμμα, ὅστις βεβαίως μεγάλως ἐνεφορεῖτο ὑπὸ τῆς φιλοπατρίας καὶ κάτοχος θείκνυται παιδαγωγικῶν γνώσεων. Ἐρχόμενος δὲ ὁ παῖς εἰς τὴν Γ' τάξιν μανθάνει ἐν ἀλληλουχίᾳ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ συγκρατεῖ καλῶς. Ἄλλ' ἐν ᾧ οὕτως ἀρμονικῶς διετάχθησαν τὰ τοῦ προγράμματος, οἱ κατελθόντες εἰς συγγραφὴν, τοῦλάχιστον τῶν σκηνογραφιῶν, αἵτινες περιῆλθον εἰς χεῖράς μου, οὐ μόνον κάκιστα καὶ ἄνευ κατανοήσεως τοῦ προγράμματος ἔγραψαν, ἀλλὰ καὶ τόσον ἀταλαιπώρως καὶ ἀκρίτως, ὅσον οὐδὲ νὰ φαντασθῆ τις δύναται, ἐὰν δὲν λάβῃ αὐτὰ ἀνὰ χεῖρας καὶ διέλθῃ, ἔστω καὶ ἐπιπολαίως, διότι αἱ ἀκρισίαι καὶ ἡ ἀγραμματοσύνη πλεονάζουσι καὶ ἀμέσως προσπίπτουσιν εἰς τὸ ὄμμα καὶ τοῦ τυχαίου ἀναγνώστου. Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τούτων ἐδικαίωσα τὸν γράψαντα καὶ γράφοντα ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» καὶ ζητοῦντα ῥιζικὴν μεταρρῦθμισιν τῶν σχολείων, ὅταν ἔχῃ ὡς τὸν κ. Ταγκρῆν, γυμν., ὅστις μανθάνω ὅτι εἶναι προλῦτης τῆς θεολογίας· πῶς ἔγινε γυμνασιάρχης (), ἄδελον, καὶ τὸν κ. Τσέγκον διακρινόμενον ἐπὶ πολυμαθείᾳ καὶ παιδαγωγικῇ ἐμπειρίᾳ!! εἰς τίνων χεῖρας κατήντησαν τὰ γυμνάσια· καὶ ἔπειτα ἀπέλυσαν ἡμᾶς τοὺς βοηθοὺς, διότι εἴμεθα ὀλίγον καιρὸν βοηθοί.

Θελὼν νὰ δεῖξω τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος, ἐπιχειρῶ νὰ σκιαγραφήσω δι' ὀλίγων τὰς σκιαγραφίας δύο γυμνασιάρχων τοῦ μὲν κ. Γ. Τσαγρῆ ἐν Ναυπλίῳ, τοῦ δὲ κ. Τσέγκου ἐν Πύργῳ, τῶν ὁποίων καὶ τὰ ὀνόματα ὁμοιάζουν Τσαγ- καὶ Τσεγ-, καὶ ἐνὸς δικηγόρου τοῦ Ἐπ. Φραγκίστα, ὅστις ἐπίστευσεν ὅτι εἶναι ἱστορικός, ἐπειδὴ τὸν βάρφτισαν μία φορά, γιὰ τί καὶ πῶς εἶναι γνωστόν. Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως πολλοὶ θὰ φωτισθῶσι τί βιβλία ἔχουν τὰ παιδιὰ διὰ νὰ μάθουν γράμματα ἀπὸ δύο ἀγράμματος γυμνασιάρχας, γνωστούς τοῖς πᾶσι, καθὼς λέγουν οἱ ὁμοτέχνοι. Πολλοὶ βοηθοὶ εἶναι καλλίτεροι ἀπ' αὐτούς, καὶ ὅμως τῶρα τοὺς ἐξετάζουν νὰ τοὺς κάμουν μικρὰ δασκαλάκια δρ. 100.

Α'.

Σκηνογραφίαι κτλ. διὰ τὴν Β'. τάξιν τοῦ ἑλλ. σχολ. κατὰ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου — Ἀθήνησι 1889 — ὑπὸ Γ. Τσαγρῆ γυμνασιάρχου.

Τοιοῦτον φέρεי τίτλον τὸ βιβλίον τοῦ κ. Τσαγρῆ, ὅστις γυμνασιάρχης ὢν, τὸν κύκλον τῶν διδασκομένων γνώσεων ἐν ταῖς κατωτέραις τάξεσιν ἐκείνης, δι' ἣν προώρισε τὸ βιβλίον του, ἀγνοεῖ, ὡς φαίνεται, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας δὲν εἶχεν ἐννοήσει, ὅτε ἤρχισε νὰ συγγράφῃ τὰς σκηνογραφίας του. Ἀτυχῶς ὁ κ. Τσαγρῆς οὐδόλως τοῦτο ἐμελέτησεν οὔτε ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν, διότι ἐσκέφθη οὐχὶ ὡς διδάσκαλος, ἀλλ' ὡς ὁ χεῖριστος βιβλιοκάπηλος καὶ ῥακοσυλλέκτης καὶ ὅτι δὲν σφαλλόμεθα ταῦτα γράφοντες, ἀπόδειξις αὐτὸ τοῦτο τὸ βιβλίον του, οὐ ὀλίγα τινὰ δείγματα παρατιθέμεθα ἐν τοῖς ἐπομένοις.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Τσαγρῆ, ἂν καὶ λέγῃ ὅτι συνετάχθη κατὰ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα, ὅμως δὲν εἶναι ἀληθές· διότι οὐδὲ ἐν διήγημα περιέχει τοῦτο ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν ᾧ ἔπρεπε τοῦλάχιστον τὰ $\frac{2}{3}$ νὰ περιέχῃ ἐκ ταύτης, τὸ δὲ ὑπόλοιπον βίους ἐπιφανῶν ἀνδρῶν Ἑλλήνων ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ ἐπαναυτάσεως. Λοιπὸν ὁ κ. γυμνασιάρχης δὲν λέγει ἀλήθειαν, διότι δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὸ πρόγραμμα ἄρα συνετάξε βιβλίον μὴ δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν διδασκαλίαν ἐν τῇ Β' τάξει, ἅτε μὴ περιέχον ὅ,τι τὸ πρόγραμμα διατάσσει. Πλὴν δὲ τούτου περιέλαβε μέρη οὐκ ὀλίγα τῆς ἱστορίας, τὰ ὅποια οἱ μαθηταὶ τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου ἔχουσιν ἤδη μάθη ἐκτενῶς ἐκ τῶν ἀναγνωσμάτων τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων λογογράφων, π. χ. 1) τὰ ἄρματα καὶ κλέφται, 2) τὰ περὶ τῆς εἰσφορᾶς τοῦ Γενναδίου, 3) τὰ κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Μεσολογγίου, 4) τὴν ἐν Δραγατσανίῳ μάχην καὶ ἄλλα. Ὡστε ὀρθῶς ἐλέγομεν ὅτι γυμνασιάρχης ὢν, δὲν ἐνόησε τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων τοῦ ἑλλ. σχολείου, ἄρα ἀνίκανος καθίσταται εἰς συγγραφὴν βιβλίου προωρισμένου διὰ τὴν Β' τάξιν τοῦ ἑλλ. σχολείου! Ἴσως εἶναι κατάλληλος διὰ μεγάλα βιβλία, τὰ τοῦ γυμνασίου, ἂν καὶ περὶ τούτων πολλὰ διὰ στόματος φέρονται ὑπὸ τῶν καθηγητῶν, λάμποντα ὡς ἀδάμαντες.

Τὸ χεῖριστον πάντων ὅτι τὸ βιβλίον τοῦ κ. Τσαγρῆ, περιέχον σκηνογραφίας ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῆς ἐπαναστάσεως εἶναι ἴσως χρήσιμον οὐχὶ διὰ τὸ ἑλλ. σχολεῖον, ἀλλὰ

διὰ τὴν Δ'. τάξιν τοῦ δημοτικοῦ, διότι ἐνταῦθα μετὰ τὸν Ἡρόδοτον διδάσκεται τοιοῦτον μάθημα (ἴδε Παρίση Συλλογὴν τόμ. 6'. σελ. 130). Τοιοῦτον δὲ βιβλίον ἔχει συντάξει ὁ δημοδιδάσκαλος κ. Θ. Ἀποστολόπουλος «Σκηνογραφίαι τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν δημ. σχολείων τῷ 1888, καὶ ἄλλοι πολλοί. Καὶ αἱ σκηνογραφίαι τοῦ Τσαγρῆ ἄρχονται σχεδὸν ὁμοίως ὡς αἱ τοῦ Ἀποστολοπούλου, φαίνεται δὲ ὅτι καὶ εἶχεν ὑπ' ἑβὴν του ταύτας, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι πολλὰ ὁ Τσαγρῆς ἀντέγραψεν ἐκ τοῦ Ἀποστολοπούλου παραθέτομεν ὀλίγα τινὰ δείγματα:

Τσαγρῆς ἐν σελ. 25 λέγει

«Ὅσακις δὲ αἰφνης περιεκυκλοῦντο οἱ κλέφται ὑπὸ ἀσυγκρίτως πολυαριθμοτέρων ἐχθρῶν ἐπολέμου ἐπὶ ἡμέρας ὅλας καὶ νύκτας ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀπείρων στερησέων χωρὶς νὰ φάγωσι χωρὶς νὰ πῖωσι, χωρὶς νὰ κοιμηθῶσιν, ὅτε δὲ τέλος ἐξέλειπον τὰ πολεμοφόδια, διεπέρων τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν ἐπιπίπτοντες ξιφῆρεις . . σφυροκοπούμενοι δὲ καὶ σουβλιζόμενοι καὶ ζωντανοὶ ἐκδερόμενοι δὲν ἐδάκρουν, δὲν ἐστὲναζον, δὲν ἐπρόφερον **λέξι** . . ἔνεκα τούτου μία τῶν συνηθεστέρων τῶν εὐχῶν ἐν τοῖς συμποσίοις ἦτο καλὸ μολύβι ἢ καλὸ βόλι . . ».

Ἐν σελ. 35 λέγει ὁ Τσαγρῆς:

«Ὁ Λάμπρος Κατσώνης ἐγεννήθη ἐν Λεβαθεῖα τῆς Βοιωτίας περὶ τὰ 1750. νεώτατος ἦδη διεπρεπεν εἰς τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἐπανάστασιν, μετὰ τὴν καταστολὴν αὐτῆς μετέβη εἰς Κριμαίαν καὶ κατετάχθη ὡς ἀξιωματικὸς εἰς τὸ ἰδρυθὲν ἑλληνοικὸν σύνταγμα».

Ἀποστολόπ. ἐν σελ. 15 λέγει:

«Οἱ κλέφται πολλάκις ἐμάχοντο κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας συνεχῶς χωρὶς νὰ φάγωσι, χωρὶς νὰ πῖωσι, χωρὶς νὰ κοιμηθῶσι . . οἱ κλέφται προετίμων πάντοτε νὰ σκοτωθῶσι καὶ οὐδέποτε σφυροκοπούμενοι, σουβλιζόμενοι καὶ ζωντανοὶ λεπιζόμενοι δὲν ἐδάκρουν. . . μία τῶν συνηθεστέρων εὐχῶν τὰς ὁποίας ἐν τοῖς συμποσίοις ηὔχοντο ἦτο καλὸ μολύβι».

Ἐν σελ. 22 λέγει ὁ Ἀποστολ.

«Ὁ Λάμπρος Κατσώνης ἐγεννήθη ἐν Λεβαθεῖα τῆς Βοιωτίας περὶ τὸ 1750 ἔτος. οὗτος νεώτατος ὧν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1770, μετὰ τὸ κίνημα τοῦτο ἀνεχώρησεν εἰς Ἑρσσίαν ὅπου κατετάχθη ὡς ἀξιωματικὸς εἰς τὸ αὐτόθι ἰδρυθὲν ἑλληνικὸν σύνταγμα».

Ἐκ τούτων καὶ ἄλλων πολλῶν δὲν καταφαίνεται ὅτι ὁ γυμνασιάρχης εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸν δημοδιδάσκαλον, τοῦ ὁποίου τὸ βιβλίον ἐτύπωθη τῷ 1888. Τὸ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὁ κ. Τσ. τὸν δημοδιδάσκαλον Ἀποστ. θὰ εἶπη ὅτι διὰ τὴν Δ'. τάξιν τοῦ δημοτικοῦ συνέταξε τὸ βιβλίον του καὶ ὅτι ὁ τυπογράφος κατὰ λάθος ἐτύπωσεν ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου διὰ τὴν Β'. τάξ. τοῦ ἑλληνικοῦ· δὲν πιστεύομεν δὲ ὅτι ἀναγινώσκων ὁ κ. Τσ. τὸ πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου καὶ θέλων νὰ συντάξῃ βιβλίον διὰ τὴν Β'. τάξ. τοῦ ἑλληνικοῦ δὲν ἐνόησε τοῦτο, καὶ ἔγραψε τοιοῦτον διὰ τὴν Δ'. τοῦ δημοτικοῦ. Διότι αἱ σκηνογραφαὶ τοῦ Τσ. οὐδόλως διαφέρουσι τῶν τοῦ Ἀποστολ. καὶ διὰ τὸ σύντομον παραθέτομεν τὰ κεφάλαια.

Ὁ Τσαγγῆς ἔχει
ἐν § 7. «Ὁ λαὸς ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν δεσποτείαν».

Ἐν § 8 «Κλέφται καὶ ἀρματωλοί».

Ἐν § 10. «Ἡ ὑπὸ Αἰκατερίνης τῆς μεγάλης διενεργηθεῖσα ἐπανάστασις τοῦ 1770»¹.

Ἐν § 11. «Λάμπρος Κοτσώνης καὶ Ἀνδρουῆτος».

Ἐν § 12. «Ἀνάπτυξις τῆς Ἑλληνικῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορίου». κτλ.

Διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο βιβλίων εἶναι ὅτι τὸ τοῦ κ. Τσ. περιέλαβε τὴν ὕλην εἰς 198 σελ., τὸ δὲ τοῦ Ἀποστολοπούλου εἰς 181· διότι ὁ Τσ. εἰσήγαγέ τινα ἐκτῆς ἱστορίας τοῦ Παπαρρηγοπούλου καὶ Μεθελσῶνος, χωρὶς νὰ εἶπη γρῦ· καὶ τοῦτο θεολόγου διδάγμα.

Αἱ σκηνογραφαὶ τοῦ κ. Τσ. εἶναι ὑποδεέστεραι τῶν τοῦ Ἀποστ. κατὰ τὴν διασκευὴν τῆς ὕλης, διότι οὐδὲν παιδαγωγικόν, ὡς ἐν ἐκείνοις, διακρίνεται, ἀλλ' ὄζουσι ἀμεθοδίως, εἰ καὶ ὑπὸ γυμνασιάρχου εἶναι συντεταγμέναι, διότι εἰς πολλὰ ἀεροβατεῖ ἔχων ὕφος πομπῶδες μετὰ λέξεων καὶ ἐκφράσεων ποιητικῶν, αἵτινες δὲν ἐπιτρέπονται οὐδὲ καταληπταί εἶναι, ὅτε δὲ κυλιέται εἰς ὕφος

1) Ἐνταῦθα ὁ κ. Τσ. παρενέβαλέ τινα ἐκ τοῦ Ε'. τόμ. σελ. 597 καὶ ἐξ. τῆς ἱστορίας τοῦ Παπαρρηγοπούλου αὐταῖς λέξεσιν.

Ὁ Ἀποστολόπουλος ἔχει
ἐν § 6. «Τὸ παιδομαζωμα, ὁ κεφαλικὸς φόρος».

Διαφέρει μὲν πῶς ὁ τίτλος, τὸ ἱστορούμενον ὅμως εἶναι τὸ αὐτό.

Ἐν § 7. «Κλέφται καὶ 8 Ἀρματωλοί».

Ἐν § 9. «Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1770».

Ἐν § 11. «Λάμπρος Κατσώνης καὶ Ἀνδρουῆτος».

Ἐν § 11. «Τὸ ναυτικὸν τῶν Ἑλλήνων».

κτλ.

κοινότατον και ἀκατάληπτον. Ἐπειτα ὁ κ. Ἀποστολόπουλος παραλείπει νὰ ἀριθμῆσῃ 40 — 50 ὀνόματα ἀνδρῶν λαθόντων μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1770, οὐδὲ ἀπαριθμῆι πόσα παιδιὰ καὶ ποῖα, καὶ πόσα κάθε παιδί ἀπέκτησε παιδιὰ, ὡς πράττει εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν Πετμεζαίων καὶ Δελιγιανναίων, δι' ὧν καὶ μόνον πληροῖ ὅλην σελίδα· ὁμολογοῦμεν, ὅτι ταῦτα δὲν ἐπῆρεν ἀπὸ τὸν κ. Ἀποστολόπουλον ὁ κ. Τσαγρῆς, ὁ μόνος ἐκ τῶν θεολόγων ἐπιζῶν γυμνασιάρχης ἐν ὑπηρεσίᾳ ἐν ἔτει σωτηριῷ 1889 καὶ τοῦτο πρὸς καύχημα καὶ δόξαν τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας, ἀλλ' ἔλαβε ζήτησιν ἀπὸ κυτάπια οἰκογενειακά.

Ἀρκοῦσι ταῦτα, νομιζομεν, νὰ καταδείξωσι τὴν ἀξίαν τοῦ βιβλίου, ἀλλ' ἄς προσθέσωμεν ἔτι· ὅτι ὁ κ. Τσ. δὲν ἐνόησε τί θὰ εἶπη σκηνογραφία, δι' ἧς πολλάκις διηγεῖται ἱστορίαν 150 ἐτῶν, οἷοι οἱ ἀγῶνες ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀπὸ τῆς ἀλώτεως μέχρι τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος, εἶναι τοῦτο σκηνογραφία; Καὶ τόσα ἄλλα:

Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι ἀπορίας ἕξιον εἶναι πῶς ὁ κ. Τσ. κατορθῶναι τὰ ἐννοήσῃ τὰ κείμενα τῶν κλασικῶν συγγραφέων γεγραμμένα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικόν, ἀφ' οὗ τὰ εἰς τὴν ὁμιλουμένην ἑγγραφα τοῦ ὑπουργείου δὲν ἐνόησεν; αὐτὸ τὸ ἠξεύρει τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας πόσον κόσμον ἐστράβωτε, στραβῶναι καὶ θὰ στραβῶσῃ ὁ θεολόγος καὶ ἔνθους γυμνασιάρχης!! Ἐπειτα παραπονοῦνται δι' ὅσα «Ξενιτευμένοι» ὁ γράφων ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» λέγει· Ἴδου καὶ δείγματα τινὰ τῆς ἄλλης τοῦ κ. Τσ. σοφίας, ἐν σελ. 15 «διὰ τῶν χορηγηθέντων προνομίων (ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου) ὁ Πατριάρχης ἀπέβη ὁ ἐθνάρχης τῶν ὑπὸ τὴν τουρκικὴν δυναστείαν χριστιανῶν καὶ **ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς**». Λοιπὸν ἂν ὁ Σουλτάνος δὲν ἐχορῆγει αὐτῷ τὰς προνομίας, δὲν θὰ ἦτο ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς; Λοιπὸν ὁ Σουλτάνος, κατὰ τὸν κ. Τσαγρῆν, διώρισεν ἀντιπρόσωπον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς; Εὐγέ σου, Θεολόγε γυμνασιάρχα. Ἐπειτα δὲ ἐπιτρέπεται θεολόγος νὰ λέγῃ τινὰ, ἔστω καὶ ἱερωμένος καὶ Πατριάρχης, ἀντιπρόσωπον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς; Μάλιστα λέγει ὁ κ. Τσ., ὡς ἐγὼ θεολόγος ὢν ἐγενομῆν γυμνασιάρχης, οὕτω καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ γενόμενος Πατριάρχης, γίνεται ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, Σουλτανικῶ προνομίῳ. Ποῦ τὸ νοιώθετε σεις!!

Ἐν σελ. 78 «αἱ πρῶται ἐχθροπραξίαι ἤρχισαν ἐν Καλαβρύτοις· ὁ Σουλιώτης καὶ Κορδῆς ἐνεδρεύσαντες παρὰ τὸ **Ἀγρίνιον** (τί λέγεις, πῶς ἀφ' οὗ ἤρχισαν ἐν Καλαβρύτοις ἐνεδρεύσαν εἰς τὸ

'Αγρίνιον) ἐφόνευσαν 8 εἰσπρακτορας . . . » Δὲν ἦτο ἀναγκαία ἡ λεπτομέρεια τοῦ φόνου 8 εἰσπρακτόρων νὰ τὴν μάθωσιν οἱ μαθηταί;!

'Ἐν σελ. 28 «Θεοδώρου τοῦ Χωροδεσπότου», οἱ μαθηταί καὶ πολλοὶ ἀναγνώσται θὰ πιστεύουν ὅτι τὸ Χωροδεσπότης εἶναι ἐπώνυμον τοῦ Θεοδώρου, ἐν ᾧ εἶναι—χωρεπισκόπου.

'Ἐν σελ. 82 «Μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας ὁ Γρηγόριος ὁ Β'. ἀπήχθη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου εἰς τοῦ μαρτυρίου τὸν τόπον καὶ τὰ πατριαρχεῖα». Τοῦτο ὅλως ἀντιστρατεύεται πρὸς τὴν ἀλήθειαν, διότι ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος μετὰ τὴν τέλει τῆς ἀναστάσεως μετέβη περὶ τὰ ἐξημερώματα εἰς τὰ πατριαρχεῖα καὶ πάραυτα ἦλθεν ὁ μέγας διερμηνεύς, ἀνέγνωσε τὸ φερμάνιον, δι' οὗ ἐκηρύσσεται ἡ ἐκπτώσις κτλ., μετ' ἧς ἀπήχθη εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἀπ' οὗ ἐγένετο ἡ ἐκλογή τοῦ νέου πατριάρχου, ἐξήχθη τῆς φυλακῆς καὶ ὠδηγήθη εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης. Οὕτω διδάσκει τὸ ἀλάθητον στόμα τῆς ἱστορίας, διαφέρει δὲ πολὺ τὸ ἐν τοῦ ἄλλου. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ὁ κ. Ἀποστολόπουλος, ὃν εἶχεν ὑπ' ὄψιν καὶ ὃν ἀντέγραψε, καλῶς πραγματεύεται τὸ μέρος τοῦτο, ἀλλ' ὁ Τσαγρῆς ἠθέλησεν ἐδῶ νὰ μὴ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ οὕτως ἔπεσεν ἔξω, ἔπεσε ὅσῳ τὴ λάσπη

'Ἐν σελ. 89 «ἄλλοτε δὲ διηγείτο ὁ Κολοκοτρώνης ὅτι ὁ ἅγιος Γεώργιος ἢ ὁ ἅγιος Δημήτριος, ὡς ἄλλοι Διόσκουροι, προεμάχοντο ἔφιπποι ὑπὲρ τῶν πιστῶν». Πιστεύεις, κ. Τσ., ὅτι ἤξευρε τότε ὁ Κολοκοτρώνης, τί θὰ εἶπη Διόσκουροι, καὶ ἂν τὸ ἤξευρε, θὰ ἔκαμνε τοιαύτην παρομοίωσιν δύο ἁγίων πρὸς Διο κούρους. Μὴ δὲ ἦσαν καὶ καθαλαροὶ οἱ Διόσκουροι;

'Ἐν σελ. 120 «Ἐκ τοῦ Ἀντωνίου ἀνεβλάστησαν εὐγενεῖς καρποὶ (ὄζοι Ἀρεως) . . . » Οἱ μαθηταί τῆς Β'. τοῦ ἑλλ. τοῦ γυμνασίου Ναυπλίου, διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ κ. Τσαγρῆ, νοιώθουν τὸ «ὄζοι Ἀρεως», «ἀρχίφιλος». Τὸ περίοργον ὅτι παρὰ τὸ ἐκλείσαν κεῖται τὸ ἐπρότειναν!!

Τί δὲ νὰ εἶπη τις καὶ διὰ τὴν ἄγνοιαν τῆς ὀρθογραφίας; ὁ κ. Τσ. ἰδὼν που γεγραμμένον σφῶς με ἰ ὑπογεγραμμένον, ἐνόμισεν ὅτι καὶ τὸ σφῶς σελ. 67, σφῶς σελ. 68, διέσωσε σελ. 75, διέσφθησαν σελ. 76, ὑπογράφουσι τὸ ἰ, αὐτὸ τὸ ἤξεύρου σήμερον καὶ οἱ δημοδιδάσκαλοι, κ. Γυμνασιάρχαι!

Ἐκ τούτων ἐννοεῖ πᾶς τις τί εἶναι αἱ σκηνογραφίαι τοῦ κ. Τσ. ἀνδρὸς ζητούντος νὰ αἰσχροκερδῇ ἐκ τῆς συντάξεως τοιούτων βιβλίων, κλέπτων τοὺς ἰδρώτας τοῦ κ. Ἀποστολοπούλου καὶ δια-

σκευάζων που ὄλως ἀμεθόδως καὶ ἐσφαλμένως. Εὐγέ του! καλὰ κάμνει, ἐγνώρισε καλὰ τὸν κόσμον, σὰν θεολόγος.

B'.

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὰς σκηνογραφίας τοῦ κ. Φραγκίστα τοῦ δικηγόρου καὶ αὐτὰς ὠρισμένας διὰ τὴν Β' τάξ. τοῦ ἑλληνικοῦ, περὶ τούτου δὲν θὰ διατροίψωμεν πολὺ, διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι δικηγόρος καὶ οὐδόλως ἐννοεῖ τὸ πρᾶγμα, θὰ παραθέσω μὲν μόνον ἐλάχιστα ἐκ τῶν οὐδόλως ἀνηκόντων εἰς τὰς σκηνογραφίας τῆς Ἑλλάδος, καί τινα τῶν ἀτόπων καὶ ἀντιστρατευομένων εἰς τὴν λογικὴν, δι' οὗ θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι καὶ τὸν ὀλίγον νοῦν θὰ ἀπολέσωσιν οἱ ἀτυχεῖς παῖδες οἱ μέλλοντες νὰ κάμωσι χρῆσιν τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Φραγκίστα. Ὁ κ. οὗτος εἶναι συγχωρητέος διότι δὲν ἐνόησεν ἐντελῶς τὸ πρόγραμμα καὶ ἰδοὺ δείγματα: δὲν εἶναι σκηνογραφίαι, οὔτε ἡ ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία, οὔτε ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος, διότι περιλαμβάνουσι πράξεις πολλῶν ἐτῶν, οὔτε ὁ Λυκοῦργος καὶ τὸ πολιτευμὰ του, οὔτε ὁ Ἀλέξανδρος. . . . διότι ταῦτα εἶναι βιογραφίαι, ἀνήκουσαι εἰς τοὺς βίους τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς Α' τάξ. Ἴσως εἶναι τὸ ἐξῆς σκηνογραφία. «ἡ καθιέρωσις τῆς 25 Μαρτίου ὡς ἡμέραν ἐνάρξεως τοῦ ἀγῶνος» τὸ μέρος τοῦτο διηγεῖται οὕτως ὁ κ. Φρ., δι' ὃ ἄξιον βραβείου διὰ τὴν λογικὴν ἀκούσατε.

«Οἱ Φιλικοὶ εἶχον ὀρίσει τὴν ἡμέραν ἐνάρξεως τῆς ἐπαναστάσεως τὴν 25 Μαρτίου τοῦ 1821, ἀλλὰ τὰ γεγονότα προέτρεξαν. . . ἐν ἔτι 1838 ὠρίσθη ἡ 25 Μαρτίου ὡς ἡμέρα ἐθνικὴ. . . πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου ὁ Σολομὸς ἐποίησε τὸ «σὰν τὴν σπῆθα». . . . **Ἐξωσθέντος** δὲ τοῦ Ὁθωνος τῷ 1882 ἡ προσωρινὴ Κυβέρνησις συνισταμένη ἀπὸ. . . . συνεκάλεσε συνέλευσιν (ἴσως περιμένετε νὰ ἀκούσητε, ἦτις (συνέλευσις) κατήργησε τὴν ἐορτὴν; ὄχι) ἦτις **ἐξελέξατο** βασιλέα τῷ 186 Γεώργιον τὸν Α'. Ἀπὸ τὴν πόλιν ἔρχομαι καὶ εἰς τὴν κορφήν κανέλα. Τί παθαίνετε καυμένα παιδιὰ, καὶ ὅμως διὰ τὴν εἰσαγωγὴν 3 βουλευταὶ μᾶς ἔγραψαν εἰς, νὰ τὰ βάλωμεν εἰς τὸ πρόγραμμα καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ὡς μανθάνω τὸ αὐτὸ συνέβη.

Ἐν § 14 ὁ κ. Φρ. πραγματεύεται περὶ εἰσβολῆς Γαλατῶν εἰς Ἑλλάδα (280—279), καὶ ἐν §. 15 «Γ'. Μακεδονικὸς πόλεμος (150—142), ἄρχεται δὲ ἡ §. 15 οὕτω. **Μετὰ ταῦτα** ἐξερράγη ἐν Μακεδονίᾳ ἐπανάστασις. . . .» πῶς τόσον ἀταλαιπώρως κατώρθωσεν ὁ κ. Φρ. νὰ συνδέσῃ τὸν Γ'. Μακεδονικὸν

πόλεμον διὰ τοῦ μετὰ μετὰ ταῦτα, αὐτὸς ὁ κ. Φρ. ἠξεύ-
 ρει! Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς σὰς λέγομεν ὁ κ. Φρ. ἔχει καὶ ἱστορίαν
 τοῦ Ἑλλ. ἔθνους, ἐκδώσει, ἐκ τῆς ἱστορίας ταύτης ἐκ τοῦ κεφ.
 «β'. Μακεδονικὸς πόλεμος» ἔλαβε μίαν §. ἦτις ἀρχεται οὕτω
 (σελ. 212). «Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν, ἦτοι ἐν ἔτι 150 π. Χ.,
 ἐξεργάγη ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαναστάσις. «Οὕτω δ' ἐγένετο
 τὸ ἀνακάτωμα· καὶ ἄλλα πολλὰ οὕτω πως μετέγραψεν ἀπροπέ-
 κτως, νομίζων ὅτι δύναται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὰς σκηνογρα-
 φίας — Ἄς προχωρήσωμεν, δὲν εἶναι σκηνογραφαί οὔτε «αὶ
 ἐπιδρομαὶ τῶν βαρβαρῶν», πολλῶ δὲ μᾶλλον αἰ ἐφευρέσεις
 ναυτικῆ παζις, πυρῆτις, τυπογραφικὴ τέχνη, ἠλεκτρισμὸς κτλ.»
 οὔτε αἰ ἀνακαλύψεις καὶ ἰδίᾳ τῆς Ἀμερικῆς, διὰ τὸν ἀπλούστα-
 τον λόγον ὅτι ταῦτα δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἑλ-
 λάδος ἱστορίαν, ἐκτὸς ἐὰν ὁ κ. Φραγκίστας ἀνεκαλύψεν πάπυρον
 τινὰ ἢ παλίνψηστον κώδικα, ἐξ οὗ ἀποδεικνύονται αἰ ἐφευρέσεις
 καὶ αἰ ἀνακαλύψεις καὶ ἰδίᾳ τῆς Ἀμερικῆς, ὡς ἐπίνοιαὶ ἐλληνι-
 καί· ἂν δὲ τοῦτο βεβαιωθῆ τότε εἶναι ἄξιος στεφάνου ὁ κ. Φρ.
 καὶ ἡ ἀνάρρησις πρέπει νὰ γείνη ἐν τῇ Βουλῇ, διότι καὶ πολλοὶ
 καὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν βουλευταὶ ἔγραψαν πρὸς τοὺς σχολάρχας
 καὶ διδασκάλους διὰ τὴν εἰσαγωγὴν. συνεδριαζούσης τῆς Βου-
 λῆς. Ἀλλὰ δὲν εἶναι πολὺ περιεργον τὸ νὰ κατορθώσῃ ὁ Φραγ.
 Γρηγόριον τὸν Ε'. πατριάρχην νὰ κατατάξῃ μεταξὺ τῶν πο-
 λιτικῶν ἀνδρῶν, καὶ τότε οἱ πατριάρχαι ἐφόρουν φέσι καὶ φου-
 στανέλλα; Καὶ τὸν μακαρίτην Ἀσώπιον, ὅστις τῷ 1892 μετέβη
 εἰς Γερμανίαν νὰ σπουδάσῃ, νὰ κατατάξῃ μεταξὺ τῶν ἐπι-
 φανῶν ἀνδρῶν τῆς ἐπαναστάσεως, ἐν ᾧ μόνις τὸ 1825 ἐπανῆλθεν
 εἰς Κέρκυραν καὶ διωρίσθη καθηγητὴς τίνα σχέσις εἶχε πρὸς τὴν
 ἐπανάστασιν ἄλλην εἰμὴ ὅτι εἶχε γεννηθῆ πρὸ αὐτῆς, καὶ ἂν
 τοῦλάχιστον ἦτο ἐν τῇ ὑποδοῦλφ Ἑλλάδι, τῇ ἀγωνιζομένῃ,
 καὶ ἂν ἐπολέμει, μόνις ἠδύνατο νὰ κατατάξῃ ἐνταῦθα ὁ κ. Φρ.
 ἴσως ὅμως ἤθελεν εὐεργεσίαν νὰ ἀποδώσῃ αὐτῷ. Ἀλλὰ περὶ τοῦ κ.
 Φρ. δὲν πρέπει τις νὰ ζητῆ μεγαλείτερα, ἐνόμισεν ὁ ἄνθρωπος,
 ἐννοήσας τὴν ῥωμαϊσούνην ὅτι διὰ παράδες εἶνε μία φυλλάδα νὰ
 κάμη τις καὶ νὰ τὴν ἐπιβάλλῃ ὅπως δῆποτε, καὶ τότε ἔρχεται
 τὸ χρῆμα. Ἀλλοίμονον ποῦ κατήντησεν ἡ βιβλιογραφία, σήμερον
 καὶ οἱ κουρούναις γράφου, καὶ ὅτι τοῦτο, ἀληθεύει ἰδοὺ καὶ
 ἄλλος σκηνογράφος, εἰς ὃν μεταβαίνομεν, ὅστις καὶ ὁμότεχνος
 καὶ ὁμώνυμος σχεδὸν εἶνε τοῦ κ. Τσαγρῆ.

Γ'.

Σκηνογραφία τῆς ἀρχαίας καὶ νέης ἑλληνικῆς ἱστορίας κ. Φρ. κατὰ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα ὑπὸ **Δ. Τσέγκου** γυμνασιάρχου διὰ τὴν Β' τάξ. τῶν Ἑλλ. σχολείων. Ἐν Πάτραις 1889—ἐκδότης Α. Πάσχας.

Βεβαιότατα δὲν θὰ γεινώμεν πιστευτοὶ ἀπέναντι τοῦ ὄγκου ἐτέρου γυμνασιάρχου τοῦ ἐν Πύργῳ γυμνασίου, θέλοντες νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸ βιβλίον ὡς ἀπόρροϊαν τοῦ μόνου ἀγραμμάτου ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ νοσοῦσης κεφαλῆς, καὶ πρὸς τοῦτο συνιστῶμεν τὴν ἀνάγνωσιν εἰς τοὺς κ. καθηγητὰς καὶ γυμνασιάρχας καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους ἀκόμη, οἱ ἑλληνοδιδασκαλοὶ θὰ τὸ ἴδωσι βεβαίως, διὰ νὰ ἴδωσι πόσα ἀγραμμάτος γυμνασιάρχης δύναται νὰ κατορθώσῃ καὶ νὰ πιστεῦσῃ μὲ τὰ σωστά του ὅτι εἶναι καὶ ἱστορικός· εἶχε δίκαιον καυμένε Σωκράτη ὅταν συνίστης «τὸ γνῶθι σαυτόν». Ἡμεῖς σκοποῦμεν μόνον δείγματά τινα ὀλίγων σελίδων νὰ δημοσιεύσωμεν, οἱ δὲ ἐπαίοντες ἄς κρίνωσι καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἐν σελ. 10. «Ἡ Πυθία οὐσα κατ' ἀρχὰς **παρθένος**, ἔπειτα δὲ **ἔγγυμος**» ὥστε εἰσῆρχετο παρθένος καὶ πειτα προὔθιβάζετο καὶ ἐλάμβανε σύζυγον κανένα προφήτην, καπουτοῖνον τοῦ μαντείου Καλὰ τὰ κατάφερνε· εὔγε τῆς παρθενίας τῆς.

Ἐν σελ. 11. «Αἰτίαι τῆς ἐπαληθεύσεως τῶν χρησμῶν εἶναι **μάλιστα μὲν (5) ἡ πίστις** τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ ἀλάθητον αὐτῶν. . . » Πολὺ φαίνεται θεῆσκος ὁ κ. Τσέγκος ὧν καὶ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ «ἡ πίστις σου σέσωκέ σε» ἔγραψε ταῦτα. Ὡστε πολὺ πρὸ τοῦ Χριστοῦ ἴσχυε τὸ δόγμα τοῦτο· αὐτ. «ἐθυμιάζετο (ἡ Πυθία) διὰ θυσίας δαφνίων φύλλων».

αὐτ. Ὑπερέκειτο δὲ τοῦ στομίου τρίπους ὕψηλός, εἰς ὃν **ἀνέβαινε ἡ προφήτης**. . . . ἔπινεν ἀπὸ τῆς. . . . καὶ **ἀνεβιβάζετο** ὑπὸ τοῦ προφήτου εἰς τὸν τρίποδα». Λοιπὸν δις ἀνέβαιναν ἐπὶ τοῦ τρίποδος· α') μόνη τῆς ὅτε δὲν εἶχεν πίνει ἀπὸ . . . ὅτε τὴν ἐπίασαν οἱ σπασμοί, ὡς λέγει ὁ κ. Τσ. καὶ β') ἀφ' οὗ ἔπινεν ἀπὸ τῆς πηγῆς. . . . διότι τότε φαίνεται τὸ ὕδωρ δὲν ἦτο ζῶν, ἀλλὰ παραλυτικὸν καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ τὴν ἀνεβιβάξεν ὁ προφήτης· πῶς τὰ κατάφερνε μόνος του;—ἐν σελ. 12 διηγεῖται περὶ Κόδρου «ἔτρεψαν (τοὺς Σπαρτιάτας) εἰς φυγὴν ἀποδείξαντες» τὸ **ἀλάθητον** τοῦ **μαντείου**—«Τιμώντες δὲ καὶ νομίζοντες ὅτι οὐδεὶς ἕτερος τοῦ λοιποῦ ἠδύνατο νὰ φέρῃ τὸν τίτλον, ὃν ἔφερον ὁ Κόδρος!» Τελειώνει δὲ εἴτω περὶ Κόδρου «Πολυλὸς αἰῶνας μετὰ τὸ μυθολογικὸν τοῦτο γεγονός κτλ. — Ὁ θά-

νατος τοῦ Κόδρου καὶ ἡ κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν εἶναι τὰ τελευταῖα... ». Ἄλλ' οὐδένα ἐποίησε πρότερον λόγον περὶ καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν. Τοῦτο δεικνύει ὅτι ἔλαβε τὸ διήγημα ἀταλαιπώρως ἐξ ἱστορίας, ἧτις ἐπραγματεύετο περὶ τῶν Ἡρακλειδῶν.

Ἐν σελ. 13 («Μετὰ τὴν περὶ Θυρέας νίκην) οἱ Λακεδαιμόνιοι... ἔκοτε ἤρξαντο τρέφειν τὴν κόμην... ἐν ᾧ οἱ Ἀργεῖοι ὠρκίσθησαν νὰ μὴ θρέψωσι ποτε τὴν κόμην». Σημείωσαι α') τὸ γλαφυρὸν παράδειγμα τῆς καλλιπεείας «ἤρξαντο τρέφειν... νὰ μὴ θρέψωσι». β') τὸ ψευδὲς τῆς διηγήσεως, ἧτις ἔχει οὕτως «Οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι κείροντες προτερον τὴν κόμην, τότε ὤρισαν νὰ τρέψωσιν αὐτήν, οἱ δὲ Ἀργεῖοι τρέφοντες αὐτήν πρότερον ἔκειρον αὐτήν εἰς σημεῖον πένθους καὶ ὠρκίσθησαν...». Ἄφ' οὗ, κ. Τσέγκε, οὔτε τὴν γλῶσσαν οὔτε τὴν ἱστορίαν ἤξεύρεις, δὲν μένεις ἀγραφιώτης, καὶ νὰ σὲ θαυμάζουν, ὡς τὸν κόρακα, βλέποντες αὐτόν, ἀλλὰ οὐχὶ καὶ κρώζοντα.

Αὐτ. «Ὁ δὲ γενναῖος Ὀρθρυάδης μὴ ἀνεχόμενος νὰ ζῆ πλέον μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν συναγωνιστῶν του ἔσφαξεν ἑαυτὸν ἐν Θυρέα». Εἰς ταῦτα τοῦ κ. Τσέγκου παρατιθέμεθα ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ κ. Σπ. Λάμπρου (τόμ. Α', σελ. 124) «Καὶ ὁ μὲν Ὀρθρυάδης ἐφρονεῦθη ἐν τῇ γενικῇ τῶν ἀντιπάλων στρατευμάτων συμπλοκῇ». Δὲν νομίζετε ὅτι ἀληθεύει ὁ κ. Τσ., ἀφ' οὗ μετὰ ταῦτα ἐξέδωκε τὰς σκηνογραφίας του; Ὁ κ. Τσ., φαίνεται, θὰ στηρίζεται εἰς ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν Θυρέα ἢ ἄλλου που. ❧

Ἐν σελ. 18. Ἰστορεῖ ὁ κ. Τσ. ὅτι «ὁ Κλεομένης ἠρώτησε τὸν Ἀρισταγόραν περὶ τῆς ἀποστάσεως τῆς παραλίας τῆς Ἀσίας ἀπὸ τῶν Σούσων μαθὼν δὲ ὅτι ἡ ἀπόστασις ἦν **τριῶν ἡμερῶν** ὁδοπορία...». Ὁ κ. Τσ. διαψεύδει γραφῶν ταῦτα τὸν Ἡρόδοτον, ὅστις λέγει **τριῶν μηνῶν**. Φαίνεται εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, τὴν διὰ σιδηροδρόμου μεταβάσιν.

Ἐν σελ. α' ὁ ἀριθμὸς οὗτος (τῶν 4000 φονευθέντων Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλαις) βεβαιοῦται ἐκ τοῦ ἐξῆς ἐπιγράμματος

«Μυριασι ποτὲ τῆδε τριακοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέττορες».

Ὁ Ἡρόδοτος ἰδοῦ τί λέγει «θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ ταύτη, τῆπερ ἔπεσον καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδου ἀποπεμφθέντας εἶχεσθαι (δηλ. τοὺς συμάχους), ἐπιγέγραπται...» Ὡστε, κ. Γυμνασιάρχα, ἐδῶ τὸ ἐπίγραμμα ῥητῶς λέγει ὁ Ἡρόδ. δεικνύει τὸν τάφον τῶν πεσόντων καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν συμάχων καὶ ὅτι ὅλοι οἱ μεταβάντες ἐκ Πελοποννήσου ἦσαν 4000· εἶναι δὲ

γνωστόν ὅτι ὁ Λεωνίδας ἀπέπεμψε πάντας καὶ ἐκράτησε τοὺς 300 Σπαρτιατὰς ἐκ τῶν Πελοποννησίων. Ἀλλὰ τότε, κ. Τσ., ἔπρεπε νὰ εἴπῃς ὅτι 4000 Πελοποννήσιοι ἐφρονεύθησαν.

Ἐν σλ. 19 «Οἱ Πέρσαι ἀπὸ τῆς Σάμου ἔπλευσαν πρὸς τὰς Κυκλάδας . . . ἐκυρίευσαν τὴν Κάρυστον». Κατὰ τὸν γυμνασιάρχην, ἡ Κάρυστος εἶναι νῆσος ἀνήκουσα εἰς τὰς Κυκλάδας. Εὐγέ του!

Αὐτ. «(Οἱ Πέρσαι) ἐνέπρηταν τὰ ἱερὰ καὶ ἐξχνόραποδίσαντες τοὺς κατοίκους (Ἐρετριεῖς) ἀπέστειλαν δεσμίους εἰς Σουσα· καθ' ἣν εἶχον δικταγὴν». Ὁ Ἡρόδοτος ἀπλούστερον τοῦ κ. Τσ. λέγει «κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Δαρείου» λέγει. Ἐνταῦθα καὶ εἰς ἄλλο ἀσυγγνωστόν ἀμυχρήμα ὑπέπεσεν ὁ κ. Γυμνασιάρχης, διότι τὰ ἀνδράποδα (τοὺς Ἐρετριεῖς) δὲν ἔπεμψαν εἰς Σουσα, ἀλλ' εἰς τὴν τῶν Στυρέων νῆσον τὴν Αἰγίλειαν, ἐξ ἧς παρέλαβον πάλιν ταῦτα οἱ Πέρσαι μετὰ τὴν ἦτταν αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι· ταῦτα διηγῆται ὁ Ἡρόδοτος. Ἡ Αἰγίλεια σήμερον λέγεται νῆσος Στύρα, εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον κειμένη, ἀντικρὺ τοῦ Μαραθῶνος.

Αὐτ. «Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἐρετρίας οἱ Πέρσαι ἐπιβασθέντες ἐν Ἀλιβερίῳ ἐπὶ τῶν πλοίων ἔπλευσαν πρὸς νότον ἵνα τιμωρήσωσι καὶ τοὺς Ἀθηναίους. Ἀνακκλυψις σπουδαία! Κύριε ὑπουργέ, ἄξιός σε σταυρώσεως τυγχάνει ὁ γυμνασιάρχης σου, ὅστις ἀνεκάλυψεν ὅτι τὸ Ἀλιβερίον εἶναι πόλις ἀρχαιοτάτη μνημονευομένη ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Περσικῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ Πέρσαι καταστρέψαντες τοὺς Ἐρετριεῖς μετέβησαν εἰς τὸ Ἀλιβερί, καὶ μήπως εἶναι ὀλίγον τὸ διάστημα, καὶ ἐκεῖ ἐπεβιάσθησαν καὶ ἔπλευσαν πρὸς νότον. Ἐνύσταζεν ὁ κ. Τσ. γράφων ταῦτα.

Αὐτ. «(ἡ ἡμέρα τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης) ἦν ἐκ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Σεπτεμβρίου» δὲν ἤρρεσκεν εἰς τὸν κ. Τσ. «ἡ 7 Σ/β. τοῦ 490».

Ἐν σελ. 8 «κατ' ἀρχὰς προσήρχοντο εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους μόνον Πελ., κατόπιν δὲ κατέστησαν γενικὴ πανήγυρις».

Ἐν σελ. 9 «ἐλάμβανε δῶρα ὑπὸ διαφόρων ἀνθρώπων».

Ἐν σελ. 12 «ἀπεριβληθεὶς δι' ἐνδυμάτων χωρικοῦ εἰσέδυσεν».

Ἐν σελ. 18 «ἐπορεύθη (ὁ Κλεομένης) εἰς τὸν οἶκόν του ὁ δὲ Ἀρισταγόρας εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν του, νὰ ἀπομακρύνῃ τὸ θυγάτριόν του, τὴν ὀνομαζομένην Γοργώ, . . . καὶ ἐνώπιον τοῦ κορασίου, ἀφῆκε τὸν ξένον καὶ μετέβη εἰς ἕτερον οἶκημα». Τί λαμπρὰ ποικιλία, περὶ τοῦ αὐτοῦ διαφόροις ὀνόμασι ὀμιλεῖ!

Ἐν σελ. 20 «οἱ Ἀθηναῖοι ὑπερπηδήσαντες (=διατρέξαντες) τὰ χίιστα τὸ χωρίζον ἀπὸ τῶν Περσῶν διάστημα».

Ὁ μαθητὴς θὰ πιστεύσῃ ὅτι χάνδαξ διεχώριζε τοὺς δύο στρατούς, τὴν ὁποίαν ὑπερπήδησαν· ἀλλὰ ἦτο δυνατόν 5000 ποδῶν διάστημα νὰ ἀποτελῇ χάνδαξ, ἣν ὑπερπήδησαν.

Ἐν σελ. 20. Ὁ ὀπλίτης ὁ κομισίας τὴν ἀγγελίαν περὶ τῆς νίκης τῆς ἐν Μαραθῶνι εἶπε «χαρῆτε μετὰ τῶν νικητῶν,» οὕτω μετέφρασε τὸ τοῦ Πλουτάρχου περὶ δόξης Ἀθηναίων «χαίρετε, χαίρομεν»· τοῦτο μετέφρασεν λαμπρὰ! ἀλλαχοῦ ἀφῆκεν ἀνεξήγητον τὸ «μολὼν λάβε».

Μετὰ τὴν ἀθλίαν περιγραφὴν τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης ὁμιλεῖ ὁ κ. Τσ. περὶ ἀποπείρας καταλήψεως τοῦ Φαλήρου περὶ τοῦ Σιμωνίδου, περὶ ταφῆς νεκρῶν τῶν Περσῶν ὑπὸ τῶν ἐλλήνων, περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰππίου, περὶ δὲ τῶν τιμῶν εἰς τὸν Μιλτιάδην ἀρκεῖται· εἰς τόσα μόνον, «ἐπίσης ὑπερβολικὰς τιμὰς ἀπένευμαν εἰς τὸν Μιλτιάδην» καὶ τελειώνει τὴν σκηνογραφίαν διὰ τοῦ «καὶ οἱ βῆτορες ἀνεμίμνησκον αὐτὴν ὁμιλοῦντες πρὸς τὸν λαόν» Τί εἶναι αὐτά, κ. Τσ., ἔννοεῖς τί εἶναι σκηνογραφία; ἔννοῶ παράδες νὰ βγάλω ἀπαντᾷ.

Ἐν σελ. 21 «ὁ Ξέρξης ἔπεμψεν ἰππέα ἵνα ζητήσῃ τὰ ὄπλα αὐτῶν. Ἡ ἀπόκρισις τοῦ Λεωνίδου ἦν «μολὼν λάβε». Ὁ Ξέρξης μετὰ τὴν ἀπόκρισιν ἠρώτησε τὸν Δημάρατον τί ἐσήμαινε τὸ **κτενίσμα τῆς κόμης τῶν**». Πάντως περιεμενέ τις νὰ ἐρωτήσῃ τί σημαίνει τὸ «μολὼν λάβε», ἀλλὰ παραδόξως γίνεται λόγος περὶ κτενίσματος· ῥάβδος ἐν γωνίᾳ διδασκάλου, ἄρα βρέχει. ξύλο, ποῦ θέλει, τέτοιος γυμνασιάρχης, ὅστις συνέχεε τὰ γεγονότα καὶ δὲν ἤξεύρει τί λέγει. Εὖγε!

Ἐν σελ. 22. Περὶ τὸ **ἐπιπέρος** ἔπεμψε» καὶ ἐν σελ. 26 «Περὶ τὸ **ἐπιπέρος** διαβάς» ἐπιτρέπονται ταῦτα εἰς γυμνασιάρχην;

Ἐν σελ. 23 «Οἱ Ἀθηναῖοι λαβόντες χρησμόν ὅτι θὰ σωθῶσι μόνον τὰ ξύλινα τεῖχη»· ἀλλ' αὐτὰ ἐκάησαν, πῶς λοιπὸν ἦτο ἀλάθητον τὸ στόμα τῆς Πυθίαις;

Ἄρκουσι, νομιζόμεν, ταῦτα ἵνα ἀποδείξωσι τὴν λεπτότητα τοῦ πνεύματος τοῦ κ. γυμνασιάρχου Τσέγκου, τὴν περὶ τὰ ἱστορικὰ καὶ τὰ ἐλληνικὰ δεινότητά του, δι' ὃ προτεινόμεν καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ προαχθῇ τοιαύτη **ἐκκ. ὁ. ης** (!!!) σπανία, διότι εἶναι λυπηρὸν, ὅτι λείπουσιν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν· τοιοῦτοι γυμνασιάρχαι ὡς ὁ κ. Τσαγρῆς καὶ κ. Τσέγκος πρέπει νὰ διδάσκωσιν εἰς πολυπληθῆ γυμνάσια, διὰ νὰ στραβῶνουν ὅσον οἶόν τε περισσοτέρους.

ΤΕΛΟΣ

